

Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä käsittelevä työryhmä

12. tapaaminen

Aika: torstai 2.10.2025 klo 13–15

Paikka: Seminarium (OKM, Meritullinkatu 10), Helsinki, ja Teams

Läsnä:

Eeva-Riitta Pirhonen, Minna Polvinen, Aili Johansson, Tommi Karjalainen, Sini Keinonen, My Kirvesniemi, Kaisa Kotomäki, Johannes Peltola, Mika Puukko ja Marjo Vesalainen, OKM

Kurt Torsell, Juho Helminen, Petra Packalen ja Annika Westerholm, Opetushallitus

Taina Eckstein, Valtiovarainministeriö

Niina Kiviaho, Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Päivi Kamppi ja Mari Rakköläinen, Karvi

Pauliina Viitamies, OAJ

Irmeli Myllymäki, Kuntaliitto

Annakaisa Tikkinen, Sivistysala ry

Jens Mattfolk, Finlands Svenska Lärarförbund FSL

Hannu Freund, Kunta- ja hyvinvointialueuudistajat KT

Merja Narvo-Akkola, Espoon kaupunki

Ulrika Lundberg, Pargas stad

Mikko Ripatti, Savonlinnan kaupunki

Siv Sandberg, Åbo Akademi

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaaminen ja läsnäolijoiden toteaminen

Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen avasi kokouksen. Todettiin läsnäolijat. Kokouksen esityslista sekä edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

2. Työryhmän toimenpide-ehdotukset: perusopetuksen henkilöstö

Neuvotteleva virkamies Minna Polvinen ja opetusneuvos Mika Puukko opetus- ja kulttuuriministeriöstä esittelivät tausta-aineiston ja luonnoksen työryhmän toimenpide-ehdotuksista perusopetuksen henkilöstön osalta.

Perusopetuslaki, perusopetusasetus ja asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ohjaavat perusopetuksen henkilöstörakennetta ja -kelpoisuuksia. Lisäksi asetus perusopetuslaissa tarkoitettun

opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta asettaa reunaehdoja sille, millaisia opettajia perusopetuksessa tarvitaan.

Perusopetuksen opettajien määrä on ollut lievässä, joskin vaihtelevassa nousussa 2000-luvulla. Erityisopettajien määrä on kasvanut selvästi ja koulunkäyntiavustajien määrä on yli kaksinkertaistunut. Kehitystä selittää muun muassa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien oppilaiden määrän voimakas kasvu. Kansallisen kehityksen taakse kätkeytyy kuitenkin erilaisia kehityskulkuja. Oppilasmäärän väheneminen ja kouluverkon harveneminen haastavat kelpoisuusvaatimuksista kiinni pitämistä erityisesti pienten kuntien aineenopetuksessa, jossa opetettavien aineiden yhdistelmät vaihtelevat ja rekrytointitarve voi kohdistua epätavallisiin yhdistelmiin.

Perusopetuksen opettajatilanne on pysynyt kansainvälisesti verrattuna hyvänä. Opettajan ammatti on yhä vetovoimainen, vaikkakin on alkanut kuulua huolia opettajan ammatin houkuttelevuuden heikkenemisestä. Paikallisesti opettajatilanne voi kuitenkin näyttää hyvin toisenlaiselta ja kasvava pula kelpoisista opettajista on noussut esiin eri tutkimuksissa ja selvityksissä. Osaavan ja kelpoisen henkilöstön saatavuudessa voi olla pulmia niin kaupunkien nopeasti kasvavilla asuinalueilla kuin harvaan asutuissa väestöltään supistuvissa kunnissa. Pienillä paikkakunnilla ongelmana voi olla se, ettei aineenopettaja saa opetustunteja täyteen tai aineyhdistelmä ei vastaa paikallista tarvetta.

Tarkan, ajantasaisen ja luotettavan kokonaiskuvan saaminen opettajatilanteesta on haastavaa nykyisillä opettajatiedoilla. Myös tulevasta opettajatilanteesta on erilaisia näkymiä ennakointimenetelmästä ja laskentamallista riippuen. Selvää on kuitenkin se, että nykytilanne ja tulevaisuuden näkymät eriytyvät yhä enemmän eri puolella Suomea.

Tausta-aineistoon sekä Jyväskylän yliopiston työryhmän tueksi toteuttamaan selvitystyöhön perustuen esitettiin toimenpide-ehdotusluonnoksia. Työryhmä kävi asiakohdasta keskustelun ja siihen palataan täsmennysten jälkeen.

3. Perusopetuksen järjestämisen laatutavoitteet ja seuranta

Laatutavoitteet

Neuvotteleva virkamies Minna Polvinen esitteli erillisen alatyöryhmän valmistelemaa luonnosta perusopetuksen järjestämisen laatutavoitteiden kokonaisuudesta. Laatutavoitteet julkaistaisiin työryhmän loppuraportin yhteydessä. Laatutavoitteet pitävät sisällään kutakin tavoitetta koskevan normipohjan ja seurantaindikaattorit.

Alatyöryhmän luonnosta laatutavoitteiksi oli esitelty aiemmin työryhmän kokouksessa 24.4.2025, jolloin sovittiin, että alatyöryhmä päivittää esitystä saadun palautteen pohjalta. Jatkotyössä laatutavoitteisiin oli lisätty laatutavoite kuntien välisestä yhteistyöstä perusopetuksen järjestämisessä.

Laatutavoitteiden seuranta ja raportointi

Opetusneuvos Mika Puukko ja erityisasiantuntija Kaisa Kotomäki opetus- ja kulttuuriministeriöstä esittelivät laatutavoitteiden seurannan tietopohjaa ja tavoiteaikataulua. Laatutavoitteiden toteutumista on tarkoitus seurata säännöllisesti sekä valtakunnallisesti että paikallisella tasolla, suomen- ja ruotsinkielisessä koulutuksessa. Seurannassa pyritään hyödyntämään mahdollisimman paljon jo olemassa olevia tiedonkeruita. Seurannan ja raportoinnin kautta on tarkoitus mahdollistaa yhteiskunnallinen keskustelu perusopetuksesta ja sen tilasta faktojen ja seurantatiedon pohjalta. Analyysiraportti voisi ilmestyä esimerkiksi 2–3 vuoden välein perusopetuksen tila -raporttina, joka olisi kertomus sivistyksellisten oikeuksien ja lapsen edun toteutumisesta perusopetuksessa ja sisältäisi keskimääräiset laatutavoitteita koskevat seurantatiedot ja niitä koskevan analyysin. Alustavina vaihtoehtoina seurantaindikaattoreiden kehityksen seuraamiseen ovat esimerkiksi opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen tai erillinen laatutavoitteita käsittelevä verkkosivusto.

4. Seuraavan tapaamisen ajankohta (10.11.2025 klo 13–15)

Työryhmän seuraava kokous pidetään 10.11.2025 klo 13–15 hybridikokouksena (OKM, Meritullinkatu 10, kokoushuone Seminarium ja Teams).

5. Muut esille tulevat asiat

Sovittiin, että OKM esittelee seuraavassa kokouksessa tarkennetun aikataulun työryhmän loppukauden etenemisestä. Todettiin, että 24.11. pidettävässä kokouksessa tarkennetaan maahanmuuttoon liittyvää kokonaisuutta.

6. Kokouksen päättäminen

Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen päätti kokouksen klo 15.